

obs't Partoer

Burgerschap

Inhoud

Inleiding	3
1. Visie van de school:.....	5
2. Drie domeinen	6
3. Gebruikt onderwijsleerpakket.....	11
4. Overige activiteiten	15
5. Communicatie.....	17

Inleiding

In deze notitie wordt aandacht besteed aan burgerschapsvorming op OBS 't Partoer. Sinds 2006 is dit een wettelijk verplicht onderdeel van het curriculum op de basisschool. Burgerschapsvorming is voor OBS 't Partoer een wezenlijk onderdeel van ons onderwijsprogramma. OBS 't Partoer heeft in haar schoolvisie het te bereiken doel als volgt omschreven: actieve en bewuste wereldburgers. Daar willen we mee zeggen dat iedereen gevraagd wordt verantwoordelijkheid te nemen voor een zorgzame en democratische samenleving. En er voor te zorgen dat dit op lange termijn ook stand houdt. De keuzes die gemaakt worden dienen zorgvuldig en bewust te zijn, gebaseerd op argumenten, hoor en wederhoor.

Burgerschap gaat echter verder dan het respect voor diversiteit. Meerdere van onze leerlingen wonen op het AZC in Burgum. En bijna altijd hebben we wel leerlingen die in Bleijenhof wonen, de crisisopvang. Kinderen weten van elkaar heel goed wat de thuissituatie is. Ze houden daar rekening mee. Ze respecteren dat en staan daar meelevend tegenover. Dit komt mede omdat ze al vanaf groep 1 dagelijks te maken hebben met bovengenoemde leerlingen. Er is dus voor hen eigenlijk niets speciaals aan. Wellicht komt dit omdat kinderen nog niet de 'jaren des ondersheids' hebben bereikt. Als dat al zo is, dan is het taak van school en ouders om er gezamenlijk voor te zorgen dat het respect voor ieders afkomst te behouden. En tegelijkertijd missen onze leerlingen wel degelijk een leerling als deze 's morgens om half acht uit bed is gelicht op het AZC. Er worden wel degelijk vragen gesteld hoe het kan dat mensen vluchten en waarom ze vervolgens het land weer uitgezet kunnen worden. Onze leerlingen kijken wel degelijk naar het Jeugdjournaal. En meer dan eens worden daar beelden vertoond van landen waar hun klasgenoten vandaan komen. Of wordt er aandacht besteed aan armoede en geweld tegen kinderen. Zowel elders in de wereld als in Nederland. Het maakt onze kinderen bewust van het feit dat het niet overal in de wereld er vredig aan toe gaat. Ook niet in het veilige en zorgzame Nederland.

We hanteren de volgende twee definities voor burgerschapsvorming:

- Actief Burgerschap: de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.
- Sociale integratie: deelname van burgers (ongeacht hun etnische achtergrond) aan de samenleving, in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur.

In deze notitie besteden we aandacht aan de wettelijke kaders en hoe we daar in de dagelijkse praktijk vorm aan geven. Voor deze beleidsnotitie hebben we gebruik gemaakt van de brochure "Leerplanverkenning actief burgerschap" van het SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling) uit 2009 en de JSW uitgave 'Burgerschapsvorming, jong gedaan, oud geleerd' uit 2008.

Burgerschap in de kerndoelen primair onderwijs

In de kerndoelen wordt een relatie gelegd tussen (Nederlands) taalonderwijs en succesvolle deelname in de samenleving en aan de sociale functie van taal. Burgerschapsvorming wordt niet gezien als een vak apart, maar als een manier van kansen bieden en ontwikkelingsmogelijkheden

geven waarbij de leerlingen uitgedaagd worden na te denken over hun rol als burger in de Nederlandse samenleving. Bij burgerschap gaat het om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en om daar actief een bijdrage aan te leveren. Ook kinderen moeten zich betrokken kunnen voelen bij en verantwoordelijk kunnen zijn voor de maatschappij. De betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de gemeenschap, zijn een deel van de identiteitsontwikkeling.

Specifieke kerndoelen zijn:

34	De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
36	De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger;
37	Leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
38	De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.
39	De leerlingen leren met zorg omgaan met het milieu;
47	De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen en buitenland, vanuit de perspectieven bestuur, cultuur en levensbeschouwing.
51	De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
53	De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

De kerndoelen dragen daarmee bij aan de kennisbasis van burgerschap. Bovendien komt de Europese en internationale dimensie terug. Daarnaast zijn er enkele cognitieve vaardigheden zoals gebruik van bronnen, vergelijken en het hanteren van de perspectieven bestuur, cultuur en levensbeschouwing. Houdingen die terugkomen zijn respect voor diversiteit en algemeen aanvaardde waarden en normen en zorg voor het milieu.

1. Visie van de school:

Wat willen wij bereiken: onze kinderen zijn actieve en bewuste wereldburgers. Daarvoor is het nodig dat ze zelfstandigheid en verantwoordelijkheidsbesef ontwikkelen, en vooral ook creatieve en kritische vermogens. Met dat laatste wordt bedoeld dat ze doorzettingsvermogen tonen, niet bij de pakken neer zitten en voortdurend op zoek zijn naar alternatieven als er schier onoplosbare problemen opdoemen. Hieruit volgt o.i. dat kinderen weten dat er rechten en plichten zijn t.o.v. de mede-mensen; dat je respect en tolerantie voor de ander dient te hebben; zorg hebt voor mens, materie en natuur. En als je dit in de praktijk brengt krijg je kansen om je eigen talenten verder te ontwikkelen. Verder onderschrijven we de doelstellingen die staan omschreven in artikel 8 van de Wet op het primair onderwijs. Deze kunt u vinden op: www.wetboek-online.nl

Visie op burgerschap van OBS 't Partoer:

1. OBS 't Partoer gaat uit van waarden en normen die leerlingen in staat stellen zich te ontwikkelen tot actieve en verantwoordelijke burgers van een complexe en dynamische gemeenschap. Iedereen is gelijkwaardig, maar niemand is hetzelfde.

Burgers die:

- Kennis, inzicht en begrip hebben van de multiculturele, democratische samenleving
  - Respectvol in de omgang zijn
  - Zelfbewust en mondig zijn
  - Respect hebben voor andere opvattingen
  - Kunnen en willen samenleven
  - Begrip hebben voor anderen
  - Oog hebben voor elkaar
  - Tolerant en verdraagzaam zijn
2. Het leren samenleven vraagt van onze school een actieve rol. Op OBS 't Partoer vinden we het belangrijk dat de school een gemeenschap is waar kinderen en volwassenen leren:
    - samen te werken
    - samen te leren
    - samen vreugde en verdriet te delen

Kinderen worden serieus genomen en worden medeverantwoordelijk gemaakt voor een plezierige en veilige omgeving. Op OBS 't Partoer worden de kinderen gestimuleerd voor hun mening uit te komen en die te onderbouwen met argumenten.

OBS 't Partoer stimuleert en motiveert kinderen op sociaal- en cognitief niveau om het maximaal haalbare te bereiken en laat de kinderen waardering en trots ervaren in een warme, oprechte omgeving met oog voor het kind.

2. Drie domeinen

De drie domeinen die de essentie van burgerschapsvorming duidelijk naar voren brengen zijn:

- Democratie
- Participatie
- Identiteit.

Voor deze domeinen zijn een aantal inhouden beschreven. Ze zijn sterk aan elkaar gerelateerd.

Domein Democratie

Einddoelen SLO democratie:

- kennis over de democratische rechtstaat en politieke besluitvorming; waaronder democratisch handelen en de maatschappelijke basiswaarden.
- Democratie gaat in wezen over keuzes maken waarbij ook een minderheid zich niet aangetast voelt in haar basiswaarden.

In het onderwijs is het aanleren van een democratische houding een belangrijk aspect. Het ontwikkelen van die houding is gebaat bij continuïteit, herhaling en impliciete en expliciete beïnvloeding. Het opdoen van ervaringen en reflectie daarop is cruciaal. Democratie gaat ook over keuzes maken. Democratische vaardigheden en houdingen hebben vooral betrekking op de alledaagse omgangsvormen. We willen dit doel bereiken door leerlingen serieus te nemen in hun meningen. Ver- en/of beoordeling is dus uit den boze. Wat we wel doen is kinderen andere, tegengestelde meningen, voorleggen opdat duidelijk wordt dat er meer is dan alleen de eigen mening. Deze kritische benadering maakt dat kinderen uitgedaagd worden hun eigen meningen en opvattingen tegen het licht te houden.

Wij bereiken dit doel onder andere door een Leerlingenraad vanuit de groepen 5 t/m 8. Elk jaar worden op Prinsjesdag verkiezingen gehouden. Voor meer informatie over de werkwijze van de Leerlingenraad verwijzen we naar de notitie 'Leerlingenraad OBS 't Partoer'. Door de oprichting van een Leerlingeraad willen we leerlingen het gevoel geven er bij te horen.

Daarnaast bevragen we de leerlingen jaarlijks naar hun welzijn en welbevinden middels een enquête WMKPO. De resultaten daarvan zijn op onze site terug te vinden.

Domein Participatie:

Einddoel SLO participatie:

- kennis over de basiswaarden en mogelijkheden voor inspraak en vaardigheden en houding die nodig zijn om op de school en in de samenleving actief mee te kunnen doen.

Meedoen aan de samenleving kan zich afspelen op verschillende niveaus (klas, school, vereniging, buurt, stad, regio enz.). Participeren is afhankelijk van motivatie: het willen participeren. Onze waarneming is dat alle kinderen er bij willen horen, niemand wil immers alleen zijn. Voor kinderen geldt dat zij graag mee willen doen, meedoen in sociale verbanden, meedenken over oplossingen en meebeslissen over zaken die hen aangaan. Participatie vereist inzicht en vertrouwen in eigen kunnen. Een geleidelijke opbouw van participatiemogelijkheden en positieve ervaringen zullen bijdragen aan het ontwikkelen en in stand houden van de wil om te participeren. Uiteraard is de Leerlingenraad een uiting van participatie.

We willen echter ook anderen de kans geven te voelen dat ze er bij horen. Dat doen we uiteraard door onze deuren open te stellen voor kinderen uit andere delen van de wereld, kinderen die niet bij hun ouders wonen of gezinnen die het huis uit gezet zijn. Maar ook door gedurende het schooljaar samen met bijvoorbeeld de ouderen van het verzorgingstehuis Berchhiem te zingen: jong en oud ontmoet elkaar.

Een onderdeel van participeren is ook kennis te hebben van andere culturen en geloven. De groepen 7 en 8 krijgen godsdienst en humanistisch onderwijs. In groep 7 wordt altijd de Kruiskerk bezocht onder leiding van de GVO-docent.

Domein Identiteit:

Einddoelen SLO identiteit:

- verkennen van de eigen identiteit en die van anderen;
- voor welke levensbeschouwelijke waarden sta ik en hoe maak ik die waar?

Onze samenleving is gebaseerd op datgene wat alle mensen bindt. Ondanks het feit dat we allen anders zijn willen we telkens weer de balans zoeken tussen het individuele en gemeenschappelijke belang. De brengt onzekerheid, en bij kinderen ook een zekere bewijsdrang met zich mee. Het is taak van school en ouders leerlingen om te laten gaan met die aandring door flexibel te zijn en kinderen te confronteren met en te laten reflecteren op andere waarheden en normen. Hierbij dient niet vergeten te worden dat onderwijzers ook maar mensen zijn met hun eigen identiteit.

Rol van de leerkracht

De leerkracht is de professional die op de hoogte is van de gestelde leerdoelen en vervult voornamelijk een voorbeeldfunctie bij het in praktijk brengen van burgerschapsdoelen. Vooral wanneer het gaat om gelijkwaardigheid tussen mensen, het betrekken en motiveren van leerlingen, het ingaan op actuele gebeurtenissen en incidenten binnen en buiten de school. Het (voorbeeld) gedrag van de leerkracht is erg bepalend bij burgerschap. De leerkracht moet daarbij zijn visie en doelen omzetten in leeractiviteiten en voorbeeldgedrag. De leerkracht is zich bewust van de doelen die behaald dienen te worden. De leerkracht onderhoudt de contacten met de ouders en eventueel instanties in de schoolomgeving.

Binnen een team is het van belang om met enige regelmaat aandacht te besteden aan doelen van burgerschapsvorming en pedagogisch- didactische werkwijzen. Dit punt wordt jaarlijks in een bouwvergaderingen besproken. Een aantal leerkrachten heeft zitting in de werkgroep KiVa, onze sociaal-emotionele methode. Zij stuurt elke maand een nieuwsbrief naar alle ouders met de onderwerpen die de komende maand aan de orde komen in de verschillende groepen.

Het voltallige team van 't Partoer ziet het als taak om kinderen te ondersteunen en de kans te geven zich te ontwikkelen tot actieve burgers in de huidige pluriforme samenleving. Om dit te bereiken dienen de kinderen t.a.v. actief burgerschap, kennis en inzicht te verwerven en vaardigheden en basishoudingen te ontwikkelen.

De school is een gemeenschap waar actief invulling wordt gegeven aan de drie domeinen van burgerschap: democratie, participatie en identiteit. De school is om deze reden een perfecte oefenplaats voor goed burgerschap.

In de klas, in het schoolgebouw, op het schoolplein en in de directe schoolomgeving, komen kinderen in aanraking met processen, gedragingen en gebeurtenissen die ook voorkomen in de 'echte' samenleving. Op school wordt een kind gestimuleerd voor zijn mening uit te komen en deze te beargumenteren. Ook wordt kinderen geleerd respect te hebben voor mensen die anders zijn. Het

kan zijn sociale vaardigheden verder ontwikkelen, wordt zich bewust van zijn sociale rechten en plichten en kan meedenken en meebeslissen. De school is de maatschappij in het klein.

Op deze manier willen wij de kinderen ontwikkelen tot kritische democratische burgers. Hierbij is waardeontwikkeling een doorlopend proces waarbij een kritische houding net zo van belang is als een communicatieve houding en inlevingsvermogen (empathie). Het gaat hier om: Houdingen, vaardigheden en kennis (zie onderstaand schema).

Houding		
Democratie	Participatie	Identiteit
<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijkheid voor gemeenschap en gemeenschapsbelang • Omgaan met kritiek • Kritische houding • Respecteren van verschillen en diversiteit • (sociale) rechtvaardigheid • Vreedzaam oplossen van conflicten • Gelijkwaardigheid • Openheid naar de samenleving 	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokkenheid • Gelijkwaardigheid • Begrip voor anderen • Tolerantie • Respect voor wet en wetsdragers • Opkomen voor de rechten van anderen • Zorg voor sociale en fysieke omgeving • Oplossingsgerichtheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Respecteren van verschillen in opvattingen en leefwijzen • Vrijheid van meningsuiting • Geweldloosheid • Respecteren van (verschillen in) waarden en normen • Openheid naar diversiteit • Houding ten aanzien van orde, netheid en discipline • Gelijkwaardigheid • Kritisch, waarheidszoekend • Autonomie
Vaardigheden		
Democratie	Participatie	Identiteit
<ul style="list-style-type: none"> • Informatie opdoen en beoordelen; feiten en meningen onderscheiden • Historische bronnen gebruiken • Vergelijken van individuele belangen, belangen van specifieke groepen en collectieve belangen • Overleg en planning in een groep • Bijdragen aan besluitvorming • Omgaan met kritiek, verschillen en conflicten • Gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen • Dialoog, discussie, debat en argumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> • Sociaalcommunicatieve vaardigheden • Omgangsvormen • Onderscheiden individuele en gemeenschappelijke belangen • Samenwerken in een pluriforme groep • Adequaat reageren • Omgaan met (belangen) tegenstellingen • Publieksgericht spreken en schrijven • Herkennen van discriminatie en onverdraagzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met vrijheden en keuzes maken vanuit eigen ethisch kader • Vanuit eigen identiteit een bijdrage leveren aan de omgeving • Wisselen van perspectief • Individuele en gemeenschappelijke belangen onderscheiden • Omgaan met loyaliteitsconflicten • Eigen identiteit en opvattingen in balans brengen met eisen van de samenleving • Reflecteren op eigen standpunt en gedrag

		<ul style="list-style-type: none"> • Verkennen van posities in maatschappelijke dilemma's • Vergelijken van opvattingen • Herkennen van discriminatie en onverdraagzaamheid • In discussie of debat de eigen opvattingen ontwikkelen • Omgaan met groepsdruk • Omgaan met diversiteit
Kennis		
Democratie	Participatie	Identiteit
<ul style="list-style-type: none"> • Parlementaire democratie • Democratische rechtstaat • Nederlandse en Europese staatsinrichting • Inzicht in maatschappelijke dilemma's • Macht en zeggenschap • Gemeenschapsbelangen • Maatschappelijke instituties • Mensenrechten • Grondwet • Rechtvaardigheid • Belangmedia/vrijheid meningsuiting • Historische aspecten en personen • democratie in Nederland • Diversiteit en pluriformiteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie • Rol van burgers in democratie • Mensen- en kinderrechten • Gemeenschap • Instituties • Macht, zeggenschap en inspraak Betaald en onbetaald werk • Minimale (spel) regels 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenschap • Cultuur en socialisatie • Cultuuruitingen & Diversiteit • Radicalisering • Europese dimensie • Multicultureel en pluriforme samenleving • Sociale integratie • Geestelijke stromingen • Religie en levensbeschouwing • Historische gebeurtenissen • Mensenrechten • Loyaliteitsconflicten • Sociale ongelijkheid • Posities en rollen

Pedagogisch klimaat

Democratie en burgerschap zijn geen gebieden die in aparte lesjes onderwezen worden op school. Beiden maken deel uit van het pedagogisch klimaat op onze school. Hoe kinderen opgevoed worden, hoe personeelsleden met elkaar omgaan, de houding, kennis en vaardigheden die daarbij nodig zijn vormen het pedagogisch klimaat waarbij democratie een leidend principe is. Natuurlijk is opvoeden tot democratie niet alleen de taak van de school. Voor veel leerlingen heeft de opvoeding thuis, binnen de eigen levensbeschouwelijke gemeenschap, in de peergroep (subcultuur), op straat, of in de vereniging meer invloed op het vormen tot democratische burgerschap dan het onderwijs. Dit betekent een relativering van de verwachtingen en van de effecten van burgerschapsvorming. Wij zijn van mening dat wij een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor de wijze waarop de toekomstige burger zich zal gaan manifesteren. Dat houdt in dat wij ons pedagogische klimaat en ons onderwijs zo inrichten dat er sprake is van een open en respectvolle leeromgeving gebaseerd op democratische waarden. En dan gaat het niet alleen om het overbrengen van kennis over democratie, maar vooral om kinderen te leren zich te gedragen in een democratische gemeenschap. Kinderen ontwikkelen zich als individu, en ook als lid van een groep. Hier hoort bij dat er door kinderen keuzes en afwegingen gemaakt moeten worden om samenwerking makkelijker te maken. Coöperatieve werkvormen dragen bij aan het ontwikkelen van de vaardigheden die horen bij het maken van die keuzes en afwegingen. Coöperatief werken is daarom ook standaard onderdeel van ons instructieschema.

3. Gebruikt onderwijsleerpakket

In Nederland zijn de inhoud van het onderwijs vastgesteld in kerndoelen. Aan de hand van deze kerndoelen wil 't Partoer bereiken dat kinderen na het basisonderwijs:

- hoofdzaken kennen van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger;
- leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen
- handelen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
- hoofdzaken kennen van de geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, leren om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit en respect op te brengen voor verschillen in opvattingen;
- zorgvuldig omgaan met het milieu;
- de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving kunnen vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen en buitenland, vanuit de perspectieven bestuur, cultuur en levensbeschouwing.
- Gebruik maken van eenvoudige historische bronnen zoals aanwezig in ons cultureel erfgoed zoals: musea, geschiedenis boeken, talen, verhalen en legendes, lokale muziek, volksdans, feesten en rituelen;
- Informatie kennen over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis, staatsinrichting en de rol van de burger;
- Hoofdzaken kennen over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en ze leren respect op te brengen voor verschillen in opvattingen.

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Veel zaken rond burgerschap komen aan de orde in de lessen wereldverkenning, taalonderwijs en KiVa. De door ons gebruikte methoden schetsen een realistisch beeld van de maatschappelijke werkelijkheid, waarin zich problemen kunnen voordoen als discriminatie of racisme. Kinderen begrijpen dat discriminatie ontoelaatbaar is en een reden voor verzet. Ze leren inzien dat vooroordelen voortkomen uit stereotype denken. Ideeën over vermeende inferioriteit (minderwaardigheid) of superioriteit van groepen mensen worden aan de kaak gesteld.

Onze methodieken gaan uit van een pluriforme samenleving. Er wordt aandacht geschonken aan verschillen tussen mensen en groepen op uiteenlopende terreinen als familie- en gezinsrelaties, leefgewoonten, woonvormen, taal, kunst, religie, waarden en normen. De kinderen ontdekken dat zich ook binnen etnische groepen zelf verschillen kunnen voordoen. Verschillen worden overigens niet benadrukt, maar komen, evenals overeenkomsten, op een vanzelfsprekende manier aan de orde. Er wordt aandacht besteed aan sociale relaties tussen mensen met verschillende achtergronden. Volwassenen en kinderen gaan op een fatsoenlijke manier en respectvol met elkaar om, ongeacht hun maatschappelijke positie, leeftijd, sekse of etnische achtergrond. Relaties worden gekenmerkt door gelijkwaardigheid, samenwerking en solidariteit. Onze methodieken benadrukken dat alle mensen dezelfde rechten hebben. Personen uit uiteenlopende groepen nemen gelijkwaardige posities in. Mensen kunnen verschillende maatschappelijke posities bereiken, van hoog tot laag. Maatschappelijke betrokkenheid ontstaat niet door confrontatie met ideeën, maar

door daadwerkelijke ervaringen in dagelijkse relaties. Morele opvoeding binnen de klas moet worden verbonden met praktijkervaringen binnen en buiten de school. Een poging om normen en waarden in geïsoleerde vorm via het onderwijs te herstellen blijkt niet effectief te zijn. Door leerlingen de gelegenheid te geven om morele opvattingen te ontwikkelen en te toetsen aan de hand van concrete (maatschappelijke) ervaring, komt burgerschapsvorming pas tot zijn recht.

Omgangs- en pestprotocol en veiligheidsbeleid

De dagelijkse gang van zaken, schoolregels, schoolcultuur kunnen worden gezien als een aanbod en bevordering van sociale integratie.

Op 't Partoer gelden 3 hoofdafspraken. Deze gelden van groep 1 t/m 8 en zijn in iedere groep zichtbaar en tevens ook bij de kinderen bekend.

1. Praat rustig en vriendelijk met elkaar.
2. Zorg dat het voor een ander ook leuk is op school.
3. Ga bij ruzie naar de leerkracht.

Iedere gebeurtenis is te herleiden naar één van deze hoofdafspraken en op deze manier wordt voorkomen dat iedere groep verdrinkt in vele regels en afspraken. De 3 hoofdafspraken zijn helder en worden altijd aangehaald bij gebeurtenissen.

Evaluatie

Iedere twee jaar evalueren wij bij de kinderen hoe het gesteld is met hun tevredenheid middels een leerlingen-enquête. Hun tevredenheid is voor een groot deel afhankelijk van de rol die de leerkracht in school inneemt en zorgt voor een veilige omgeving.

Tevens evalueren wij ook iedere twee jaar hoe het gesteld is met de tevredenheid van leerkrachten en ouders middels tevredenheidsenquêtes.

De resultaten van de enquêtes worden in samengevatte vorm op onze site gepubliceerd.

Methodische inhoud

Groep 1 & 2	Groep 3&4: Argus Clou
<u>Kleuterplein</u> <ul style="list-style-type: none"> • Eigen gevoelens herkennen, benoemen en uiten. • Gevoelens van anderen herkennen en benoemen. • Omgaan met eigen gevoelens en ervaringen. • Relaties aangaan, omgaan en samenwerken met anderen. • Sociale redzaamheid. • Onderzoeken en initiatief nemen 	<ul style="list-style-type: none"> • Natuur&Techniek Communicatie, verschillende hulpmiddelen om afspraken vast te leggen Ons voedsel is van planten en dieren • Geschiedenis Vrije tijd, toen en nu Huishouden toen en nu • Aardrijkskunde Een boom in de klas Waar woon jij? Wie ben jij? Wat wil jij worden Eten voor je auto Gewoon anders
Groep 4	
<u>Taal op Maat</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wie ben jij? • horen, zien, zwijgen • lekker spelen • wil je met mij spelen? • daar heb ik voor geleerd • heb je ruzie • zeg 't eens geschreven en gedrukt 	
Groep 5	Groep 5
<ul style="list-style-type: none"> • Natuur / Argus Clou Hoe communiceren mensen • Geschiedenis Nederland Waterland Jaren '60: democratisering, verzuiling, jeugdcultuur • Aardrijkskunde Nederland op de kaart Een plek om te wonen Groepen en grenzen We wereld is een markt 	<u>Taal op Maat</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wonen • Aan tafel - Wie ben jij? • Fysiek en psyche • School en klas • Uiterlijk • Vrije tijd • Tijd • Kopen en betalen

Groep 6	Groep 6
<ul style="list-style-type: none"> • Natuur / Argus Clou Hoe werken zintuigen Wat gebeurt er met ons afval • Geschiedenis Slavernij WO 2 Wederopbouw • Aardrijkskunde Nederland en het water Een kijkje onder de grond Geloven op jouw manier Nederland, een wereldland 	<p><u>Taal op Maat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Schoonmaken • familie • griezelen • uiterlijk • hobby's • beroepen • relaties • kranten • media • vakantie
Groep 7	Groep 7
<ul style="list-style-type: none"> • Natuur / Argus Clou Invloed menselijk gedrag op de natuur • Geschiedenis 80-jarige oorlog, ontstaan Nederland Verenigd Europa • Aardrijkskunde Van poolijs tot zonnebrand Ik wil een beter leven Samen sterk 	<p><u>Taal op Maat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Energie • pers. Beschrijving • + en – eigenschappen • eigen wijk • eigen mening • objectief /subjectief • gevoel /karakter • politie
Groep 8	Groep 8
<ul style="list-style-type: none"> • Natuur / Argus Clou Invloed menselijk gedrag op de natuur: ecologische voetafdruk Wat is een ecosysteem • Geschiedenis Reformatie Vrouwenkiesrecht Koloniën Verenigde Naties Holocaust en Srebrenica • Aardrijkskunde Nieuwsflits Vrede spreekt niet vanzelf Je goed recht 	<p><u>Taal op Maat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • weg van huis en haard • gevoelens • kleding • huishoudbudget • denk aan het milieu • een tolerant land • lik op stuk • Derde wereld

4. Overige activiteiten

Naast methodische inhoud, dienen zich elk schooljaar tal van activiteiten, thema's en gebeurtenissen aan, die elk ook een bijdrage leveren aan de ontwikkeling tot actief burgerschap en integratie.

<p>Cultuur en Techniek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan kunst en cultuurprojecten vanuit het gemeentelijk aanbod "Uur Cultuur". • Op woensdag- en vrijdagmiddag culturele activiteiten voor respectievelijk midden- en bovenbouw. De leerlingen uit de groepen worden dan door elkaar gehusseld. • Jaarlijkse Techniekdag voor groep 7&8 	<p>Alle groepen jaarlijks vastgelegd in cultuurplan, waarbij tenminste 1 keer actief en 1 keer passief.</p>
<p>Bespreken schoolregels (o.a over buitenspelen)</p>	<p>Aan het begin van ieder schooljaar. Alle groepen.</p>
<p>NME (Natuur en Milieu Educatie)</p>	<p>Alle groepen gekoppeld aan thema's (tenminste 1 keer per jaar) Bijvoorbeeld bezoek aan supermarkt, de boerderij, de imker, bioloog met uilenballen.</p>
<p>Bezoeken aan de bibliotheek</p>	<p>Groepen 3 en 6 gekoppeld aan boekpromotieactiviteiten als bv. Kinderboekenweek.</p>
<p>Excursies naar scholen voor Voortgezet Onderwijs</p>	<p>Groep 8</p>
<p>Gehandicapten</p>	<p>Groep 8</p>
<p>Bezoek Verzetsmuseum Leeuwarden</p>	<p>Groep 7&8 eens in de 2 jaar</p>
<p>Bezoek Westerbork</p>	<p>Groep 7&8 eens in de 2 jaar</p>
<p>Adopteer een Monument</p>	<p>Groep 7&8 eens in de 3 jaar, afgewisseld met CBS de Arke en KBS de Reinbôge</p>
<p>Gastles</p>	<p>Alle groepen</p>
<p>Verkiezing Leerlingenraad</p>	<p>Jaarlijks op Prinsjesdag</p>
<p>Excursies naar aan leerstof- en schoolthema's gerelateerde onderwerpen</p>	<p>Alle groepen</p>
<p>Vieringen en festiviteiten gebaseerd op o.a. culturele en geloof gebaseerde achtergronden</p>	<p>Alle groepen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinterklaas en kerstviering • Verjaardagen en jubilea • Aandacht voor bv. Suikerfeest

Volgen van maatschappelijk georiënteerde schooltelevisie programma's	<p>Wekelijks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koekeloere (groep 1) • Huisje boompje beestje (groep 2) • Nieuws uit de natuur (groep 5, 6) • Schooltv-weekjournaal (groep 7,8) • Jeugdjournaal (gr 4 t/m 8) tijdens de pauzes.
Maatschappelijke en sociale thema's binnen de wereld oriënterende vakken	Groepen 1 t/m 8
Het jaarlijks organiseren van één of meer "Goede Doelenacties".	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderpostzegels (jaarlijks groepen 7/8) • Sponsoracties in kader van de Bernecampus, bewegen en gezond leven thema i.s.m. CBS de Arke, Talant en de gemeente.
Sporttoernooien	Alle groepen
Verkeersexamen	Jaarlijks groep 7
Stimuleren van ouders bij opvoedkundige problemen om contact te zoeken met hulpverlenende (jeugd-) instanties en/of met de schoolarts	Op basis van vraag
Gastlessen Bureau Halt (gevaren drugs/vuurwerk)	Groep 8

5. *Communicatie*

Ouders worden door middel van de volgende media van informatie voorzien:

- Schoolgids
- Jaarkalender
- (Nieuws)brieven
- Oudergesprekken
- Ouderavonden
- Website
- E-mail

Middels deze informatiekkanalen krijgen ouders de kans mee te denken over lopende en komende projecten. Ouders kunnen de informatie over onderwerpen, die spelen in en buiten de school, met hun kinderen bespreken. De informatie is ook bedoeld om ouders op de hoogte te brengen van de gang van zaken op school. Het biedt ouders gelegenheid om vragen te stellen, kritisch te zijn en suggesties te geven. Ouders hebben aldus de mogelijkheid om een actieve bijdrage te leveren binnen de school. Iedere twee jaar meten wij de tevredenheid door een tevredenheidspeiling uit te zetten onder de ouders. De feedback die wij daaruit ontvangen proberen wij zo goed mogelijk aan te passen of in te vullen.

Deze notitie wordt op de site van OBS 't Partoer geplaatst, op de pagina 'Beleidsdocumenten'. Ze is door de Mezeggenchapsraad en het team in november/december 2017 opgesteld. Om te verhinderen dat deze notitie een dood document wordt zal ze elk jaar op de najaarsagenda van de MR staan.